

Ռուզան Ալբերտի Մկրտչյան

✉ ruzan.mkrtyan@ysu.am

id

Պատմության ֆակուլտետ

Մշակութաբանության ամբիոն

Դոցենտ

Կրթություն

Հաստատություն	Ն Ն Միկլուխով-Մակլայի անվան Ազգագրության ինստիտուտ
Ֆակուլտետ	Ֆիզիկական մարդաբանության ամբիոն
Տարեթիվ	1982 - 1985
Աստիճան/կոչում	Ասպիրանտ

Հաստատություն	Երևանի պետական համալսարան
Ֆակուլտետ	Պատմության ֆակուլտետ
Տարեթիվ	1972 - 1977
Աստիճան/կոչում	Դիպլոմավորված մասնագետ

Գիտական աստիճան/կոչում

Հաստատություն	Ն Ն Միկլուխով-Մակլայի անվան Ազգագրության ինստիտուտ
Տարեթիվ	1988
Աստիճան/կոչում	Գիտությունների թեկնածու
Մասնագիտություն	Պատմական գիտություններ
Գիտական ղեկավար	Վալերի Ալեկսեև
Գիտական թեմա	ԽՍՀՄ-ի հարավեվրոպական տարածաշրջանի նեոլիթյան և էնեոլիթյան բնակչության հնամարդաբանությունը

Լեզուների իմացություն

Հայերեն Ռուսերեն Ենգլերեն

Աշխատանքային փորձ

Հաստատություն	Երևանի պետական համալսարան
Ժամանակահատված	2006 մինչ օրս
Պաշտոն	դասախոս

Հաստատություն	ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ
Ժամանակահատված	1991 - 2006
Պաշտոն	գիտաշխատող

Հաստատություն ԵՊՀ-ի հնագիտական հետազոտությունների լաբորատորիա
Ժամանակահատված 1985 - 2006
Պաշտոն գիտաշխատող

Հաստատություն ՍՍՀՄ ԳԱ Ազգագրության և մարդաբանության ինստիտուտ
Ժամանակահատված 1982 - 1985
Պաշտոն փորձագետ, ասպիրանտ

Հաստատություն ԵՊՀ Հայագիտության կենտրոն
Ժամանակահատված 1980 - 1982
Պաշտոն գիտաշխատող

Հաստատություն Հայաստանի Պատմության պետական թանգարան
Ժամանակահատված 1977 - 1980
Պաշտոն գիտաշխատող

Գիտական հետաքրքրություններ

- Հայաստանի հնամարդաբանություն և հնաժողովրդագրություն
  - Բրոնզի և երկաթի դարի կենսահնագիտություն
  - Ֆիզիկական և պատմական մարդաբանություն
  - Մարդու վարքաբանություն
-

Միջազգային կոնֆերանսների և սեմինարների մասնակցություն

24/04/2022 - E+ ICM mobility to Venice
07/05/2022 Ca'Foscari University of Venice
Իտալիա

Հրատարակումներ

Հոդված

Burial of two closely related infants under a “dragon stone” from prehistoric Armenia
Arsen Bobokhyan, Miren Iraeta-Orbegozo, Hugh McColl, Ruzan Mkrtchyan, Hasmik Simonyan,
Jazmín Ramos-Madrigal, Aída Andrades-Valtuena, Pavol Hnila, Alessandra Gilibert, Ashot Margaryan
Journal of Archaeological Science: Reports 2024 104601

Հոդված

Մարդկային զոհաբերությունների երևույթը Հայկական լեռնաշխարհում մ.թ.ա. III-I հազարամյակներում (ըստ հնագիտական և գրավոր սկզբնաղբյուրների)
Ռուզան Մկրտչյան, Աշոտ Փիլիպոսյան

Հայագիտության հարցեր և միջմշակութային հաղորդակցում 2023 130-144

Հոդված

Factors Associated With Highest Symptoms of Anxiety During COVID-19: Cross-Cultural Study of 23 Countries

Valentina N. Burkova, Marina L. Butovskaya, Ashley K. Randall, Julija N. Fedenok, Khodabakhsh Ahmadi, Ahmad M. Alghraibeh, Fathil Bakir Mutsher Allami, Fadime Suata Alpaslan, Mohammad Ahmad Abdelaziz Al-Zu'bi, Kholoud Imhammad Meqbel Al-Mseidin, Derya Fatma Biçer, Hakan Cetinkaya, Oana Alexandra David, Silvia Donato, Seda Dural, Paige Erickson, Alexey M. Ermakov, Berna Ertuğrul, Emmanuel Abiodun Fayankinnu, Maryanne L. Fisher, Fakir Al Gharaibeh, Lauren Hocker, Ivana Hromatko, Elena Kasparova, Alexander Kavina, Yahya M. Khatatbeh, Hareesol Khun-Inkeeree, Kai M. Kline, Firat Koç, Vladimir Kolodkin, Melanie MacEacheron, Irma Rachmawati Maruf, Norbert Meskó, Ruzan Mkrtchyan, Poppy Setiawati Nurisnaeny, Oluyinka Ojedokun, Damilola Adebayo, Mohd S. B. Omar-Fauzee, Baris Özener, Edna Lúcia Tinoco Ponciano, Muhammad Rizwan, Agnieszka Sabiniewicz, Victoriya I. Spodina, Stanislava Stoyanova, Nachiketa Tripathi, Satwik Upadhyay, Carol Weisfeld, Mohd Faiz Mohd Yaakob, Mat Rahimi Yusof, Raushaniia I. Zinurova
Frontiers in Psychology 2022 1-19

Հոդված

ЗАКАВКАЗЬЕ И СТЕПНОЙ МИР В ЭПОХУ ЖЕЛЕЗА: СРАВНИТЕЛЬНОЕ КРАНИОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ

Мкртчян Р.А., Симонян А.Г., Воронцова Е.Л.

Вестник Московского университета Серия XXIII Антропология 2022 135-143

Հոդված

Ուղուրի-Էթիոպի համադաշնության Վելիքուխի, Արքուքինի, Թուլիսու երկրների բնակչության մարդաբանությունը

Ռուզան Մկրտչյան, Աշոտ Փիլիպոսյան, Հասմիկ Սիմոնյան

Ծովային Հայաստան. Ուղուրի-Էթիոպի երկրի հնագիտական ժառանգությունը 2022 294-301

Հոդված

Predictors of Anxiety in the COVID-19 Pandemic from a Global Perspective: Data from 23 Countries

Ruzan Mkrtchyan, Valentina N. Burkova, Marina L. Butovskaya, Ashley K. Randall, Julija N. Fedenok, Khodabakhsh Ahmadi, Ahmad M. Alghraibeh, Fathil Bakir Mutsher Allami, Mohammad Ahmad Abdelaziz Al-Zu'bi, Fadime Suata Alpaslan, Derya Fatma Biçer, Hakan Cetinkaya, Oana Alexandra David, Silvia Donato, Seda Dural, Paige Erickson, Alexey M. Ermakov, Berna Ertuğrul, Emmanuel Abiodun Fayankinnu, Maryanne L. Fisher, Lauren Hocker, Ivana Hromatko, Elena Kasparova, Alexander Kavina, Yahya M. Khatatbeh, Hareesol Khun-Inkeeree, Kai M. Kline, Firat Koç, Vladimir Kolodkin, Melanie MacEacheron, Irma Rachmawati Maruf, Norbert Meskó, Poppy Setiawati Nurisnaeny, Oluyinka Ojedokun, Damilola Adebayo, Mohd S. B. Omar-Fauzee, Baris Özener, Edna Lúcia Tinoco Ponciano, Muhammad Rizwan, Agnieszka Sabiniewicz, Victoriya I. Spodina, Stanislava Stoyanova, Nachiketa Tripathi, Satwik Upadhyay, Carol Weisfeld, Mohd Faiz Mohd Yaakob, Mat Rahimi Yusof, Raushaniia I. Zinurova
Sustainability 2021 1-23

Հոդված

Cross-Cultural Perspectives on the Role of Empathy during COVID-19's First Wave

Marina L. Butovskaya, Valentina N. Burkova, Ashley K. Randall, Silvia Donato, Julija N. Fedenok, Lauren Hocker, Kai M. Kline, Khodabakhsh Ahmadi, Ahmad M. Alghraibeh, Fathil Bakir Mutsher Allami,

Fadime Suata Alpaslan, Mohammad Ahmad Abdelaziz Al-Zu'bi, Derya Fatma Biçer, Hakan Cetinkaya, Oana Alexandra David, Seda Dural, Paige Erickson, Alexey M. Ermakov, Berna Ertugrul, Emmanuel Abiodun Fayankinnu, Maryanne L. Fisher, Ivana Hromatko, Elena Kasparova, Alexander Kavina, Hareesol Khun-Inkeeree, Firat Koç, Vladimir Kolodkin, Melanie MacEacheron, Irma Rachmawati Maruf, Norbert Meskó, Ruzan Mkrtchyan, Poppy Setiawati Nurisnaeny, Oluyinka Ojedokun, Damilola Adebayo, Mohd S. B. Omar-Fauzee, Barı̇s Özener, Edna Lúcia Tinoco Ponciano, Igor V. Popov, Muhammad Rizwan, Agnieszka Sabiniewicz, Victoriya I. Spodina, Stanislava Stoyanova, Nachiketa Tripathi, Satwik Upadhyay, Carol Weisfeld, Mohd Faiz Mohd Yaakob, Mat Rahimi Yusof, Raushaniia I. Zinurova
Sustainability 2021 1-35

Հոդված

Excavations at Metsamor, seasons 2013-2018

Ashot Piliposyan, Krzysztof Jakubiak, Ruzan Mkrtchyan, Hasmik Simonyan, Mateusz Iskra,

Artavazd Zaqyan

Armenian Archaeology: Past Experiences and New Achievements 2020 251-244

Հոդված

The Bronze and Iron Age populations of the Armenian Highland in the genetic history of Armenians

Alla A. Movsesian, Rusan A. Mkrtchyan, Hasmik G. Simonyan

AMERICAN JOURNAL OF PHYSICAL ANTHROPOLOGY 2020 158-167

Հոդված

ДРЕВНЕЕ НАСЕЛЕНИЕ БАССЕЙНА ОЗЕРА СЕВАН (ПАЛЕОФЕНЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ)

Мкртчян Р.А., Мовсисян А.А.

Вестник Московского университета Серия XXIII Антропология 2020 79-89

Հոդված

Ankylosing spondylitis: antiquity and differential diagnosis - a case study of a Bronze Age skeleton from Norabak, southeastern Armenia

Mkrtchyan Ruzan, Karapetian Marina, Simonyan Hasmik

HOMO - Journal of Comparative Human Biology 2019 171 - 183

Հոդված

Սեւանի Աւազանի Երկաթեդարեան խմբային թաղումների երեւոյթը

Ռուզան Մկրտչեան, Աշոտ Փիլիպոսեան, Յասմիկ Սիմոնեան

Հայկազեան հայագիտական հանդէս 2019 713-724

Հոդված

ԼՃԱՇԵՆԻ «ՎԻՇԱՊԻ» ԴԱՍԲԱՐԱՆԸ. ՆՈՐԱՀԱՅՏ ԿԵՆՍԱՓՈՎՍՏԵՐ

Աշոտ Փիլիպոսյան, Ռուզան Մկրտչյան, Հասմիկ Սիմոնյան, Արսեն Բորոխյան, Արտավազդ Չաքյան

Վիշապը հեքիաթի և իրականության սահմանին 2019 574 - 584

Հոդված

Շիրակի և Գեղարքունիքի բրոնզեդարյան բնակչության կենսահնագիտական ցուցիչների համեմատական վերլուծական

Ռուզան Մկրտչյան, Հասմիկ Սիմոնյան

ԱՐԿԱԳԱԾԻ ԹԻՎՈՒԼՔՈՒՄ: Հնագիտական հետազոտություններ նվիրված Տելեմակ Խաչատրյանի
հիշատակին
2018 144-149

Հոդված

НАСЕЛЕНИЕ СТРАНЫ ЭТИУНИ (ПО КРАНИОЛОГИЧЕСКИМ ДАННЫМ)

Р.А. Мкртчян, Е.Л. Воронцова, А.Г. Симонян

Вестник Московского университета Серия XXIII Антропология 2017 91-106

Հոդված

Էմմա Խանզադյանը և վիշապաքարերի հետազոտությունը

Ռուզան Մկրտչյան, Արսեն Բոբոխյան, Աշոտ Փիլիպոսյան, Հասմիկ Սիմոնյան, Արտավազդ Չաքյան

Մեծամորյան ընթերցումներ 2017 93-112

Հոդված

ПАЛЬЦЕВОЙ ИНДЕКС И ЧЕРТЫ ЛИЧНОСТИ У АРМЯНСКИХ СТУДЕНТОВ: ПОЛОВЫЕ РАЗЛИЧИЯ

М.Л. Бутовская, Р.А. Мкртчян

Вестник Московского университета Серия XXIII Антропология 2016 76-85

<http://www.anthropos.msu.ru/publication.html>

Հոդված

METSAMOR (ARMENIA):PRELIMINARY REPORT ON TEH EXCAVATIONS IN 2013, 2014 AND 2015

Krzysztof Jakubiak, Ashot Piliposyan, Mateusz Iskra, Artavazd Zaqyan, Rusanna Mkrтчян,

Hasmik Simonyan

Polish Archaeology in the Mediterranean 2016 553-572

<http://www.pcma.uw.edu.pl/en/pam-journal/>

Ուսումնական ձեռնարկ

Մարդու Էթոլոգիա (Ուսումնամեթոդական ուղեցույց-ծրագիր)

Ռուզան Ալբերտի Մկրտչյան

2016 20

Հոդված

Методические основы преподавания курса "Этология человека"

Рузан Мкртчян

Պատմություն և մշակույթ հայագիտական հանդես 2015 432-442

http://publications.yasu.am/patmutyun_mshakuyt_2016/

Հոդված

О роли дискретно-варирующих признаков как генетических маркеров в анализе могильников с коллективным обрядом погребений (на примере могильника Неркин Геташен, Армения)

Р. А. Мкртчян, Е.Л. Воронцова

Актуальные вопросы антропологии 2015 70-76

<http://history.by/%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%8B-%D0%B0%D0%BD%D1%82...>

Գիտաժողովի կյուրթ

ПЕРВАЯ БИОАРХЕОЛОГИЧЕСКАЯ КОЛЛЕКЦИЯ ИЗ МЕЦАМОРА

P. MKRTCHYAN, A.G. SIMONYAN

Գիտաժողովի նյութ

Dental pathologies of the Bronze Age population according to materials of the Nerkin Getashen cemetery (Armenia)

R.Mkrtchyan

Գիտաժողովի նյութ

REPORT ON DEGENERATIVE AND ACTIVITY - RELATED SPINE ABNORMALITIES IN THE BRONZE AGE (2ND MILLENNIUM B.C.) SETTLERS OF THE COASTAL AREA AROUND LAKE SEVAN, MODERN ARMENIA

M. K. Karapetian, R. Mkrtchyan, H. Simonyan

Գիտաժողովի նյութ

ПАТОДОНОЛОГИЯ ТРЕХ МИРОВ: СЕВАНСКИЙ БАССЕЙН, ЮЖНОРУССКИЕ СТЕПИ И СЕВЕРНЫЙ КАВКАЗ

P. A. Mkrtchyan

Գիտաժողովի նյութ

АНАЛИЗ КРАНИОЛОГИЧЕСКИХ МАТЕРИАЛОВ ЭПОХИ ЖЕЛЕЗА ИЗ КОЛЛЕКТИВНЫХ ПОГРЕБЕНИЙ СЕВАНСКОГО БАССЕЙНА (АРМЕНИЯ)

P. A. Mkrtchyan, A. G. Simonyan, E. L. Voronцова

Գիտաժողովի նյութ

«Պատմամշակութային արգելոց-թանգարանների և պատմական միջավայրի պահպանության ծառայության» մարդաբանության ֆոնդում պահվող Ներքին Գետաշենի հնամարդաբանական հավաքածուն

Ռուզան Մկրտչյան

Գիտաժողովի նյութ

Биоархеология населения эпохи бронзы Гегаркуникского региона

Рузан Мкртчян

Գիտաժողովի նյութ

Страна Этиуни, Кавказ и Степной мир (Сравнительное краниологическое исследование)

P. Mkrtchyan, E. Voronцова, A. Simonyan

Գիտաժողովի նյութ

Human remains from the necropolis of Hatsarat (Armenia) dated to Late bronze - Iron Age: anthropological and paleopathological analysis

R. Mkrtchyan, F. Bertoldi, A. Piliposyan, H. Simonyan

Գիտաժողովի նյութ

Биоархеология эпохи бронзы Гегаркуникского региона

МКРТЧЯН P. A., ВОРОНЦОВА E.Л.

Գիտաժողովի նյութ

Evidence of Ankylosing Spondylitis in Bronze Age skeleton from Norabak site: Possibly one of the earliest cases from southeastern Armenia

Karapetian M., Mkrtchyan R., Simonyan H.

Գիտաժողովի կյուբ

Population of Uduri-Etiuni

Hasmik Simonyan, Ruzan Mkrtchyan, Ashot Piliposyan, Elena Vorontsova

---

Գիտաժողովի կյուբ

Չորսը Քարեր հնավայրի 2014-2018 թթ. պեղումների նախնական արդյունքները

Ա. Փիլիպոսյան, Գ. Արեշյան, Կ. Փահլևանյան, Ռ. Հովհարեն, Ռ. Մկրտչյան, Հ. Սիմոնյան

Գիտաժողովի կյուբ

Феномен патриарха согласно антропологическим, лингвистическим и историографическим данным

Мкртчян Рузан Альбертовна, Воронцова Елена Леонидовна, Пилипосян Ашот Суменович

Գիտաժողովի կյուբ

Особенности двигательной активности населения эпохи поздней бронзы по материалам лчашенской коллекции

Батанина Ольга Владимировна, Мкртчян Рузан Альбертовна, Симонян Асмик Гагиковна

Գիտաժողովի կյուբ

Results of the missions in Georgia and Armenia carried out by the Laboratory of Physical Anthropology (Ca' Foscari University-Venice, Italy)

Bertoldi Francesca, Lia Bitadze, Shorena Laliashvili, Valentina Giacometti, Roberto Cameriere,

Elena Rova, Iulon Gagoshidze, Ruzan Mkrtchyan, Ashot Piliposyan, Hasmik Simonyan, Piera Allegra Rasia

---

Գիտաժողովի կյուբ

Биоархеология населения Армении эпохи бронзы, железа и урартского периода

Мкртчян Р. А., Симонян А. Г.

Գիտաժողովի կյուբ

Նոր դիտարկումներ Ղևոնդ Ալիշանի "Հաշտից տեղեր" և "Հաշտ և գոհ" կոչված

պատմակրոնաբանական մեկնությունների շուրջ

Ռուզան Մկրտչյան, Աշոտ Փիլիպոսյան

Գիտաժողովի կյուբ

Сравнительный анализ палеодемографических характеристик палеопопуляций эпохи бронзы Лчашенского и Неркин Геташенского могильников.

Мкртчян Рузан Альбертовна
